

WERKVORMEN BIJ MAATSCHAPPIJLEER

Even centraal!

'Goedemorgen allemaal, even centraal', gebruikte Gijs Abrahams altijd onbewust als aandachtstrekker bij zijn leerlingen op De Nieuwste School in Tilburg. Aan het einde van het schooljaar kreeg hij van een klas een bedrukte taart met daarop de tekst 'Even centraal'. Negen jaar later bleek deze uitspraak de ideale naam voor een nieuw project dat Abrahams startte om activerende didactiek in het onderwijs en specifiek bij maatschappijleer te stimuleren.

GIJS ABRAHAMS

Twee jaar geleden stapte ik over van het IJburg college in Amsterdam naar het Amadeus Lyceum in Utrecht; van een school met achthonderd leerlingen naar een school met meer dan 2.200 leerlingen. Hierdoor kreeg ik voor het eerst in mijn carrière negen parallelklassen. Net na corona zag ik veel gedemotiveerde leerlingen, verstopt achter hun laptop. Mijn antwoord hierop was de inzet van activerende didactiek. Uit gezonde bewijfsdrang en door de grote hoeveelheid parallelklassen stelde ik mijzelf het volgende doel: elke week een nieuwe werkvorm die de instructie voor een groot deel vervangt en echt op leerdoelen is gefocust.

NIEUWE WERKVORM

Het bedenken en schrijven van nieuwe werkvormen kostte veel tijd, maar met een beetje creativiteit, bestaand materiaal en hulp van collega's uit de Facebook-groep lukt het aardig om bij het thema Rechtsstaat elke week een werkvorm te schrijven. Zo bedacht ik onder andere de volgende werkvormen waarbij leerlingen in kleine groepen van drie of vier personen aan de slag gingen:

- ganzenbord over opgroeien in Noord-Korea;
- een casus over de zaak Lucia de B. (idee van Jordi Vermeulen);
- rechtsbescherming of handhaving?; en
- een escaperoom over de Grondwet.

Leerlingen reageerde erg positief en in de noodzakelijke nabesprekingen merkte ik ook dat leerlingen de inhoud begrepen. Daarnaast gingen alle groeps gesprekken echt over de inhoud, had ik voldoende ruimte om bij te sturen en zag ik nauwelijks nog leerlingen op hun telefoon. De kaarten gaven mij daarnaast ook informatie over de fouten die werden gemaakt en daar kon ik mijn afsluiting weer op aanpassen.

Aan creativiteit had ik geen gebrek, wel aan tijd. Voor sommige werkvormen had ik ongeveer vijftig kaartjes per groep van drie of vier leerlingen nodig en dat betekende dat ik in de avonden vierhonderd kaartjes aan het knippen was. Verder raken er altijd kaartjes kwijt en waren deze snel verfrommeld. Ook deelde ik mijn werkvormen op de Facebook-groep voor docenten maatschappijleer. Deze enthousiaste collega's moesten vervolgens weer met printer en schaar aan de slag; een vorm van sisyfusarbeid die in mijn optiek anders moest.

ENTHOUSIAST

Inhoudelijk en didactisch enthousiasme, aangevuld met praktische frustraties legde de kiem voor het idee om de werkvormen kant-en-klaar aan docenten te versturen. In mijn naïviteit kocht ik direct een lamineermachine en nam een abonnement op designsoftware om aan de keukentafel de werkvormen te ontwerpen en in elkaar te knutselen. Op deze manier wilde ik twintig pakketten maken met acht sets kaarten over het politiek spectrum. Na een paar dagen hobbyen in de kerstvakantie kwam

ik tot de conclusie dat mijn aanpak professioneler en bedrijfsmatiger moest. Door de opgetogenheid van dit idee kon ik de slaap niet vatten en toen schoot de term 'even centraal' door mijn hoofd. Het was december 2021 en de kick-off moest op 16 juni tijdens de Docentendag maatschappijleer plaatsvinden. Nu volgde bezoeken en belafspraken met mensen uit mijn netwerk buiten het onderwijs; reclamebureaus, marketingdeskundigen, fotografen, drukkers en webshopeigenaars. Op deze manier leerde ik niet meer te denken als docent, maar als ondernemer: denken aan een profiel, schaalbaarheid, verkoopkanalen en presentatie - honderden vragen, maar weinig antwoorden. Het beste en tevens clichématige advies was 'gewoon beginnen'. Via een oud-collega werd ik gelinkt aan een ontwerpster. Ze gooide direct al mijn concepten en ideeën over het ontwerp in de prullenbak en zo kreeg *Even Centraal* ook echt een professionele uitstraling.

PRODUCTIEPROCES

Om een duurzaam en betaalbaar product te produceren moest de oplage omhoog en op een bredere doelgroep (meerdere niveaus in het onderwijs) zijn gericht. Hierdoor moest ik opnieuw gaan nadenken over het concept en voor het eerst voelde ik de hete adem van de naderende Docentendag in mijn nek. Zo kwam ik tot het concept van kaartensetjes waarmee meerdere werkvormen kunnen worden uitgevoerd en waar docenten zelf mee kunnen variëren. Verder koos ik voor twee niveaus door beide zijden van de kaarten te bedrukken. Op deze manier ontstond het concept van het aanbieden van boxen met meerdere sets kaarten, gericht op meerdere werkvormen in plaats van een werkvorm. De laatste hobbel was de doos. Deze moest wel in de brievenbus passen, aangezien scholen 40 procent van de dagen in het jaar dicht zijn. Ik noemde dit proces later 'thinking inside the box'. Uiteindelijk was het een race tegen de klok, met name omdat ik uit kostenoverweging met verschillende leveranciers werkte. Ook moest er een website en een webshop komen. Ook hier ging een wereld voor mij open. Ondertussen druppelde de verschillende onderdelen van de box binnen en werd de woonkamer van mijn appartement gevuld met setjes kaarten

en flyers. De dozen van de box kwamen de dag voorafgaand aan de Docentendag binnen. Gelukkig mocht ik een klein stukje van de stand van *Methode M* gebruiken en kon ik vol trots de *Box Politiek* aan mijn collega's laten zien. Marco Veldman van Seneca gaf tijdens een workshop aandacht aan mijn product. Bij de eerste verkoop zakte er een hoop stress van mijn schouder en overheerste er een gevoel van trots.

PERFECTE LES

De week erna ging het eerst bericht eruit op de Facebook-groep voor leraren maatschappijleer. Met een lichte zenuwen drukte ik op de knop 'plaatsen'. Ik was zenuwachtig omdat ik nu geld voor mijn lesmateriaal ging vragen, waar ik eerder alles gratis digitaal deelde. Die avond en week erna kwamen de orders binnen en aan de reacties in de Facebook-groep las ik af dat men mijn verhaal en oplossing begreep. Nog belangrijker is echter het idee dat leerlingen in heel Nederland aan de slag kunnen gaan met activerende didactiek.

Na de zomer van 2022 ben ik direct doorgedaan met het uitwerken van een box over de rechtsstaat en heb ik een nieuw concept bedacht: de perfecte les. Bij de perfecte les bied ik docenten die een pareltje op de plank hebben liggen de mogelijkheid om hun werk via *Even Centraal* uit te geven. Ik gun namelijk iedereen de trots van het creëren van een eigen product, maar weet ook dat niet iedere docent zin en tijd heeft om een heel distributielijn op te zetten.

Het meest eenvoudige van de oprichting van *Even centraal* was de inhoud en werkvormen zelf. Deze had ik al door de jaren heen uitvoerig getest. De echte uitdaging en tijd lag bij het opstarten van een bedrijf dat het niveau van een hobbyproject kan overstijgen. Het is ontzettend leerzaam en de kwaliteit van mijn lessen en werkvormen is enorm gestegen. 'Even centraal' is voor mij allang geen stopwoordje meer, maar juist de start van waanzinnig mooi project. ♦

Gijs Abrahams is docent maatschappijleer aan het Amadeus Lyceum in Utrecht, bestuurslid van de NVLM, eigenaar van Even Centraal en auteur van Samengevat voor maatschappijkunde.